

Спільник Ірина

кандидат економічних наук, доцент,

Спільник Павло

здобувач третього рівня вищої освіти «доктор філософії»,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ АНАЛІЗУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах динамічного розвитку ринкових відносин, жорсткої конкуренції та зростаючої невизначеності зовнішнього середовища ефективність управління підприємством набуває вирішального значення. Управлінська система, як сукупність принципів, методів, структур та процесів, забезпечує координацію діяльності всіх підрозділів і реалізацію стратегічних цілей підприємства. Від її злагодженості та адаптивності залежить не лише стабільність функціонування, але й стійке зростання, інноваційний розвиток, гнучкість, та довготривала ефективність господарської діяльності. Об'єктивна потреба у постійному вдосконаленні організаційних механізмів управління, підвищенні гнучкості управлінських рішень, а також необхідність своєчасного реагування на виклики зовнішнього середовища зумовлюють застосування аналізу.

Аналіз системи управління є комплексним і цілеспрямованим дослідженням стану і тенденцій розвитку основних елементів системи управління (підсистем і методів управління, організації управлінської праці, інформації, управлінської техніки), форм і порядку їх взаємодії в процесі розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень в рамках певних об'єктів при їх взаємодії з аналогічними і системами вищого порядку. Аналітично опрацьований матеріал використовують для оцінки рівня системи управління, виявлення прогресивних методів і «вузьких місць» в процесі управління; вибору першочергових об'єктів удосконалення і обґрунтування найбільш доцільних напрямків розвитку організації управління; розробки планів розвитку системи управління з врахуванням першочергових напрямків і реальних можливостей підприємства; формування довгострокових концепцій і комплексних програм удосконалення управління.

У найбільш загальному вигляді завдання аналізу системи управління підприємством можуть бути сформульовані таким чином:

- оцінка стану і ефективності діючої системи управління та її елементів;
- встановлення відповідності стану системи специфіці завдань і особливостям об'єкта управління;
- виявлення суттєвості відхилень стану системи відносно бази порівняння (аналога, еталону, концептуальної моделі);
- дослідження проблемних зон і причин невідповідностей у системі управління;
- з'ясування причин, що зумовлюють невідповідності та виявлення резервів підвищення ефективності управління;
- діагностика перспектив розвитку системи управління та її окремих елементів а також можливостей адаптації до прогнозованих змін зовнішнього середовища;
- виявлення передового вітчизняного та світового досвіду та можливостей його застосування ;
- розробка заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи управління.

Таким чином, комплексна цілісна методика аналізу системи управління повинна охоплювати всі її елементи, включаючи аналіз організаційних структур виробництва і управління, економічних методів управління, забезпечувальних підсистем, а також можливості її використання при реорганізації систем управління або при формуванні систем управління на нових об'єктах.

Структура аналітичного висновку за результатами оцінювання передбачає такі розділи:

1. Загальна характеристика системи управління. У цьому підрозділі розкривається:
 - організаційна структура управління (лінійна, функціональна, матрична тощо);
 - рівні управління (стратегічний, тактичний, оперативний);
 - склад керівного персоналу та розподіл функцій;
 - інформаційні потоки та система прийняття рішень;
 - наявність підрозділів з планування, контролю, аналізу діяльності.
2. Оцінка ефективності управлінських функцій. Аналіз охоплює:
 - планування: наявність стратегічного, оперативного планування, гнучкість планів;
 - організацію: відповідність розподілу обов'язків цілям підприємства;
 - мотивацію: системи стимулювання персоналу;

- контроль: системи внутрішнього контролю, звітності, оцінка результатів діяльності;

- координацію та комунікацію: рівень взаємодії між підрозділами, швидкість передачі інформації.

3. Аналіз системи прийняття управлінських рішень

- якість, обґрунтованість та своєчасність рішень;

- використання даних фінансового, виробничого, маркетингового аналізу;

- застосування інформаційних систем (ERP, CRM тощо);

- роль аналітичної підтримки при прийнятті рішень.

4. Сильні та слабкі сторони системи управління за результатами SWOT-аналізу управлінської системи:

- Сильні сторони (S): досвід керівництва, ефективна структура, цифровізація;

- Слабкі сторони (W): бюрократичність, слабкий контроль, неефективна комунікація;

- Можливості (O): автоматизація, навчання персоналу;

- Загрози (T): нестабільність ринку, плинність кадрів.

5. Пропозиції та рекомендації, сформульовані на основі виявлених недоліків щодо:

- оптимізації організаційної структури;

- запровадження KPI для оцінки ефективності керівників;

- автоматизації управлінських процесів;

- удосконалення мотиваційної системи;

- підвищення кваліфікації управлінського персоналу.

Список використаних джерел

1. Бутко М. П., Гончарук Т. В. Менеджмент підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 360 с.

2. Пилипенко А. А. Управління розвитком підприємства: теорія і практика. Харків: Інжек, 2020. 312 с.

3. Спільник І.В. Місце економічного аналізу в сучасній парадигмі управління підприємством. Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 28 травня 2019 року). Харків, 2019. С. 317-323.

4. Спільник І., Спільник П. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень: цифровізаційний аспект. Освіта, наука, бізнес, енергетичні технології: сучасний стан, проблеми та перспективи: матеріали XIII Національної науково-практичної конференції [Тернопіль, 31 травня 2024 р.]. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2024. С. 9-11.

5. ISO 9001:2015 Quality Management Systems – Requirements (стандарт якості системи управління).

6. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston: Harvard Business Review Press, 2004. 320 p.

7. Porter M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. New York: Free Press, 2008. 592 p.